

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 29.

У Суботу 8. Юлія

1844.

П Р І Я Т Е Л Ъ С Т В О.

(Слободанъ преводъ съ нѣмачкогъ)

Приятельи Марко и Анѣлко,
 Кое разумъ и врлина равна
 Тесно скопча свезомъ пріятельства,
 Повѣре се невѣрному мору.
 Кадъ ѿмъ дуне благоспѣшный вѣтре,
 И нестане землѣ предъ очима,
 Указа се синѣ море свуда,
 Небо бѣше ведро и весело,
 По нѣмъ царе дневный путоваше,
 Сунца свѣтомъ све далѣ пловише,
 И веѣхъ скоро къ цѣли намерена
 Бѣу стигли здраво и весело,
 Кадъ ал' бурно дигну се таласи,
 Грозный Орканъ нечаянно рикве,
 Отера ѿмъ са пута галию,
 И тресне ю о кршине морске.
 Свасій тражи смрти се отети,
 Свака даска ту ѿмъ беша лаѣа. —
 Но едино, а и найманѣ парче,
 Избавлѣнѣ дае обоици;
 Ал' е слабо за два пріятеля,
 Брѣ то стаде подъ нѣма тонути,
 И грузит' се на дно мора синя,
 То кадъ виѣе пріятелю Марко,
 Тужнымъ гласомъ и сузнимъ очима:
 „Съ Богомъ оспай,“ изрече Анѣлку,
 „Ты се мноме морашъ замѣнити
 „Многогуби благо у теб' свѣте,
 „А безъ тебе вѣрный пріятелю,
 „Вѣчна мука быо б' мени животъ.“
 „Не!“ Анѣлко одговори Марку,
 „Я прерадо утонуту за те,
 „Ты ми морашъ остат' и живѣти!“
 Юшѣ Анѣлко у рѣчи быяше,
 Ал' се Марко у воду погрузи;
 Преда себе воденоме гробу,
 И таласма страшно хуѣнѣма.

Но свемоѣный, кон на све пазѣ,
 Види вѣрность до два пріятеля,
 Неда мору нѣга прогутати,
 Таласи га избаце на суво,
 Ал' и тамо пріятеля наѣ.
 Та се радость неда изказати,
 Спасена су оба пріятеля,
 У новомъ се састала животу;
 Загрле се проливаюѣ сузе.
 „Айдмо,“ рекну юште обоица,
 „Благодар'мо небесноме Творцу,
 „На нѣговомъ божіемъ промыслу.“
 Клекну близо край синѣга мора,
 Благодарѣ благомъ створителю,
 Што ѿ овда бѣде избавио.
 Молитве ѿмъ у небеса премкну.
 Тад' Анѣлко съ пріятелѣмъ своимъ
 Раздѣлио цѣло свое благо,
 Брѣ онѣ бѣше кано пушка гола,
 Надѣ смртѣ морску текъ врлинну спас'о,
 Но врлина вѣчѣто е благо. —
 Све то Марко благодарно прими,
 Бога милость нѣи е постигнула,
 Обоица цѣмогъ вѣка свога
 Бѣу прикладъ чѣста пріятельства. —

Євтиміе Аврамовиѣ.

С П О М Е Н Ъ

СЪНИ ПРЕМИНУВШЕГЪ СЕДАМНАЙСТЕ ГОДИНЕ
 СВОЕ МЛАДОСТИ У АТИНИ 12. ДЕЦЕМБРА 1843.
 ГОД. МЛАДОГЪ СРБИНА ТЕОДОРА АБИМОН-
 ВИЧА ТОМИЧА, РОДОМЪ ИЗЪ БЕОГРАДА.

Духъ млаѣаногъ Србина за просвѣтомъ те-
 жеѣиѣ, за познавѣмъ опредѣлѣнѣиѣ свогъ чезну-
 ѣиѣ, бори се съ препонама свѣтскимъ, тражи

средства за изображеніе. Одзива му помоћи съ друге стране у бурномъ свѣту нема, єдина неснажна майка осѣћа неугасиме жуднѣ любезногъ чеда свогъ, кое стално у намѣри своіой моли, приклинѣ, губи се у желѣи, свѣта видити, високе науке и мудрость за садъ Србства прцити. —

Она изванъ могућства непрестано веѣма буктеѣой желѣи прелюбезногъ сына свогъ удовлетворити, тражи ядна изговоре у изумляваню неполезности наука и недосегу њиномъ за набавку живљѣня; алъ у врломъ полету душевна сила чеда њногоъ неладни у томъ; за име найвышегъ Сушества моли: „удовлетворите потреби душе мое, којой се иначе немили овако у мрзкомъ незнаню борити се, удовлетворите сьновной молби моіой, матерьюмъ любовію само благословите полазакъ мой у дальній свѣтъ, не свудъ овако, накиѣ одѣка желѣя моя; удовлетворите просби моіой, врь иначе савъ е свѣтъ за мене галній гробъ.“ —

У крайной туги, у найвеѣой борби матернѣ дужности и любви уважава бѣдна овако преклинянѣ любезногъ чеда свогъ, прибира све могуће силе свое, у сузама облявена изьявлюе узвыщеномъ сыну свое одобренѣ, помоѣь, и матерній благословъ на дальній путь. „Съ Богомъ ми поѣи прелюбезно дѣте мое, незаборави майку, браћу твою.“ — „Съ Богомъ оспайте мила майко, браћо моя, не ово данъ жалости, ово е часъ найвеѣегъ веселл жудне душе мое; сынъ, братъ вашъ тѣломъ се само одъ васъ и тилогъ отечества удалява, душою нигда, она не непрестано око васъ лебдити; обале Савске бытѣе наймилиѣ пристаниште њно. Садъ ѣу првѣй управъ мой обратити наукама у преславной Елади, у Атини добродушна пріятеля имамъ. О да среѣна мене! Тамо не се душа моя ушлавати мудрошчу, тамо ѣу я њиву обдѣлати, да времетою у молъ отечеству плоде приноси, тамо ѣу се я савршенству приближити! О мила майко, мила браћо моя, ко е садъ среѣни одъ мене?! Недангубило више, съ Богомъ, съ Богомъ!“ —

Ту му неотице смирене очи сузе пролію; ах! ганда е предчувствовао, да последний путь майку, браћу, домовину, отечество свое види. — У єцаню гушеѣа се майка, браћа, прате преко Савске обале мило сушество, кое се скромнымъ погледомъ прашта одъ милои свои, одъ милогъ мѣста, у коме е њжногъ дѣтинства и

младости време провео; іопшть еданпуть „съ Богомъ“ прослови, на се одъ свои удали*).

Тужнымъ погледомъ, уцвилѣнымъ ердцемъ, пратила е майка и браћа драго створенѣ, докъ су га усмотрити могли, на изгубивши га у дальнини, врате се тужни мѣсту, на комъ су е последний путь изгрлили.

Брижну за чедомъ своимъ майку и браћу тѣшила су врла, мудрошчу изпунѣна писма Атинскогъ питомца**), коя су у цѣломъ Србству необычайне упечатке учинила; — алъ горка судба недаде тужной майци дуго радости уживати, недаде Србству у такомъ младићу велику надежду оснивати; таково врло сушество усредъ найвеѣи у просвѣти успѣха, усредъ найвеѣи душевныи заниманія преста себе свѣдомо быти, преста живити! —

Где, млада мудраца, Сократовымъ млекомъ запоена, како се са свѣтомъ прашта: „Изъ краткогъ трагѣя могъ овде на бурномъ свѣту, видіо самъ шта е бѣдній человекъ, познао самъ њгове слабости, видіо самъ какое неизбройне препоне стаю свакомъ напредку њговомъ на путь. До садъ самъ се боріо съ њима, а садъ се преселявалъ у пожелано спокойства царство. — Са спокойномъ душою праштамъ се одъ тебе, свѣте; но тужна, прелюбезна майко и браћо моя, премило отечество мое, одъ васъ ми е тежко се растати; до садъ вамъ болю мою лвити нисамъ хтѣо, да вамъ тугу заштедимъ, а садъ немоѣна рука не у стаю перомъ владати, да се последнимъ писмомъ на свагда съ вама опростимъ; о майко моя, о браћо моя! знамъ я како не васъ вѣсть о престанку сушествованя могъ поразити; алъ утѣха некъ вамъ е ополена велике мое сынове и братске любви, кою ево собомъ и у ладній гробъ носимъ. — Единій пріятелю мой,***) кои си ми овде животъ сладіо и сада ме на наручію твою мѣсто майке држишъ, прили ове мое неизбройне топлъ полюбце, па кадъ среѣанъ будешъ Савскимъ обалама родительима твоима вратити се, испоручи іѣ мѣсто мене тужной майци и браћи моіой и тѣши іѣ онако, како те е мудрость у Елади поцрплѣна

*) 8. Юлія 1843. годне.

**) Види два писма изъ Атинѣ у Београдскѣмъ Новинамъ брою 19, 20 и 21. т. г. печатана.

***) Константинъ Кумануди, братъ садашнѣгъ Правительственногъ Банкера, кон се у Атини на наукама наодв; неѣжу е благодарность и одъ стране Србства за таково добродушность покойнику указану.

илучила. — — Садъ ћемо се разстати, — па и при овољ одлучено мољ велиљ ти: да в добродѣтель узглавл на смртной постельи.“ — — — — —
 Јоштъ в хтѣо говорити, но прелазъ у несвѣдо-
 мость погледу, дисаню и говору на свагда край
 учини! — — — *.)

Овако премину младо Србче ово. кое бы
 было понось рода свогъ, да га црна смртъ съ
 лица земногъ прерано неотрже! — Тѣло ти,
 блаженный покойниче, у земля Сократовогъ
 отечества на миру почива; добродѣтельна ти се
 душа вѣчнымъ слађава покоемъ, лебдећи надъ
 неутѣшимомъ майкомъ и браћомъ твоимъ; а
 споменъ врлине твоє остатће вѣчанъ у Срб-
 ству. — **).

У Београду 4. Юлія 1844.

Димитріє Матићъ.

КРАТКОПИСНЫЙ ПРАВОПИСЬ У ПИСМУ КИРИЛСКОМЪ.

(Конаць.)

VII.

Овай бы се правопись дакле морао чимъ
 скоріе у печатанима писменима употреблявати:
 округло „Р, р“ мѣсто ћошкастога „Р, р“, едно-
 потезно „І, і“ мѣсто двопотезнога „И, и“, и од-
 бацити непотребный знакъ „ѣ“. Изъ тога и у-
 видити може се, зашто я то краткописный пра-
 вопись называмъ.

То бы было првый коракъ братинскога при-
 ближаваня къ европейскоме писму и одъ знаме-
 ните користи за латинскимъ словима пишуће
 Славяне, будући бы ѿмъ се читанѣ одбаченѣмъ
 двопотезнога „И, и“, на свакој страни скоро
 двѣста путій олакшало, а поновљенѣмъ округ-
 логъ „Р, р“ баремъ сто путій ређе бы было пре-
 варенѣ у читаню. Па заръ бы то мало было?
 — А и како бы се то *ласно учинити* могло! Знакъ
 „ѣ“ (ерь) већъ су многи списатели одбацили;
 еднопотезно „І, і“, свакоме в познато; округло

пакъ „Р, р“ налази се не само у свима црквени-
 ма, него и у некима новѣима свѣтскимъ књига-
 ма, и зато в то писме свакоме Русу и Србину
 познато, па ѿ у читаню ни найманѣ пречило
 небы. Некъ дакле Кирилци изъ любви праме
 своіой латинской браћи тай коракъ приближе-
 ня учине; а латински опетъ Славяни неће про-
 пустити све, што ѿмъ в могуће, учинити, да
 се зидъ писмена, кои насъ дѣли, еданъ путь
 развали. — Доста ли насъ недѣли разлика вѣ-
 ре, языка, државны устроєнія и правителства,
 а осимъ тога и мрзость изъ прастары времена
 наслѣђена: зашто јоштъ да насъ писмена раз-
 лажую?!

VIII.

Садъ бы јоштъ доказати морао четврту
 часть задатка нашегъ, т. е. шта будућность
 одъ Славяна, кирилскимъ словима пишући, иш-
 те? Као што су Чеси, кадъ свой правопись
 поправляти почеше, таки огласили, да јоштъ
 много остає, што се изгладити мора (садъ су
 ево све, што потребно беше, срећно у животь
 привели, премда неки водише оштрый бой про-
 тивъ поправака): тако дакле морали бы и Руси
 и Срби већъ садъ опредѣлити, шта се за у бу-
 дуће учинити има, да се съ правца незађе. —
 Будући пакъ да незнамъ, како ће се овај
 „краткописный правопись“ дочекати: зато се
 јоштъ сада уздржавамъ, средства за будућ-
 ность савѣтовати.

IX.

Молимъ почитаемо учредничество Подунав-
 ке, нека изволи ове мое редке за напредакъ
 онога, што в користно, у свой листъ примити
 и краткописнымъ правописомъ напечатати*), да
 га сватко такођеръ и у дѣлу видити може. —
 Молимъ осимъ тога славно учредничество, ако
 в могуће, да саставке такове, коя се Славян-
 ства тичу (ако не све, а оно баремъ неке) у
 томъ правопису издавати изволи, по изгледу
 „Клетійски ии рокодѣлски новица“ (у Крайнской)
 и „Зоре Далматинске“, кои листови, премда свой
 провинціалный правопись већомъ страномъ за-

*) 12. Децембра 1843. год. у Атина после кратвогъ болована.
 Покойниковы в више ваљны съ Грчкогъ езика превода у
 Подунавки печатано; остає в јоштъ, докъ в у отечеству
 бы, переводъ еданъ такође съ Грчкогъ езика Велизаріа,
 славногъ Римскогъ вонначалника; а радю в в у
 Атина, о чему ћемо Србство, кадъ му се књиге одтудъ
 донесу, извѣстати.

*) Небъ намъ опрости вредный г. писатель, што му овој
 желъи задовольти немогосмо Мы одъ власти налогъ
 нмамо, да ове листове, као правителствене, онымъ пра-
 вописомъ и штлоомъ пишемо, кои в у канцеларіама у-
 обычаивъ. У овоже налази извѣнѣиє наше в остало, што
 г. писатель ниже говори.

државно, ипакъ чланке и загребачкимъ правописомъ писане, кои све общиѣ быва, примаю, да бы га временомъ посве задржали. Подунавка нека слѣдуе блггій примѣръ ческого листа „Кѣтгы“, кои найпре посве у смаромъ, 1843 г. одъ части у старомъ, одъ части у новомъ (загребачкомъ), а ове године ево сасвимъ у новомъ прапопису излази. Тако су и „Ческа Вчела“ и „Пражске Новине“, одбацивши нѣмачка писмена, одъ првогъ Априла 1844 г. зачеле латинска писмена са единымъ новымъ правописомъ употреблявати. Тако ступау та три ческа часописа по примѣру ческого музеума све више напредъ.

Благородно бы „Подунавка“ и „Србске Новине“ учиниле, да се, као и гореречени листови, другимъ Славянима приближити труде! Ево Хрватъ и Славонаць остави, а Крањаць оставяя привописъ свой томъ приближенію за любавъ. Они примише петъ новы писмена (Ї, Ї, Š, Ž, Ђ), Хрватъ осимъ тога своме знаку „s“ (кога изговараше кано кирилско „ж“) даде другій гласъ (кирилскога „с“). Чехъ посве другче садъ писмена „G, j“ употреблява, а осимъ тога петъ оны новы знакова прими. Крањци се особито (по брою 15 Кметійски Новица одъ 10 Апр. т. г. стр. 60.) о разширенію тога правописа стараю. Све то речени Славяни требаше, старога се одрекоше, слоги за любавъ. Па заръ да браћа Кирилци овай „краткописный правописъ“, кои се тако мало одъ првашнѣга разликуе, не узму?! Толико любави прама браћи своіой ямачно у срцу имаю!

Немойте ову малу промѣну башъ за тако невредну, ил' за игранію съ писмены држати. Бръ нѣ мртво писме, о комъ се овде ради, него нешто веће: духъ братинске взаимности некъ се и међу кирилскомъ браћомъ свуда, гдѣ е могуће, особито у писменима покаже.

Као што магнетична игла (бушулька) за се одъ велике вредности нѣ, али морнару на мору бродѣнемъ неизмѣрну хасну доноси: тако и приближанъ у писменима за се нѣ велика стварь; али духъ, кои ю е у животь позвао, коимъ она пріятельски дише и кои бы се очевидно чрезъ то у славянскомъ народу показао: тай е, кои іой праву достоинь и вредность дае, а народу цѣль указуе, коя се достићи има, и кою намъ божество на овой земљи опредѣли. И зато нека престане гласъ, кои насъ къ взаимности, гдѣ е іоле могуће, савѣтуе, быти гласъ вапеѣга у пустиньѣ!

Долеподписани, држећи се общите примлѣногъ оснѣва, да се на озбиљно напредованъ не може онде помыслити, гдѣ се негледѣ, да се свака струка людского знаня одъ вештака обдѣла, и, колико е могућно, у савршенство доведе, а изъ призрѣнія тога, што су неке гране знаня таковога рода, дѣ нигда нѣ прерано, да се о њима радити почне; предузели су патологическе, т. е. у струку медицине спадаюће, предмете скупляти, имаюћи при овомъ предпріятію то предъ очима, што се у истомъ смотренію може данасъ таково што появити, кое се другій путь догодити неће; и што бы ово, кадъ бы се по небреженію и немарности изъ вида изпустило, еданшутъ за свагда изгубљено было. — Овакогъ рода редкости скупљѣне су одъ части, и смѣтене у Београдскомъ военномъ шпиталю; но осећаюћи долеподписани, колико помоћи и садѣйствія други такође любителя захтева се, да се ова цѣль постигне, и да се съ временомъ не мало важнѣй народный Музеумъ установи, кои ће и за садашность, а навластито за потомство одъ велике користи быти, за нуждно налазе свакога Окружногъ Лѣкара, свакога Чиновника, и ревнителя овымъ позвати, и умолити, да изволе старанѣмъ своимъ сабирательима у помоћ притећи, и сваку чрезвычайность кодъ човека, или животинѣ появившю се, као изроде и измете (Monstra), награде (Varietates); а и свако появљѣніе разны болестей, кое бы ГГ. Доктори за важно држали, да се у редъ оваковы редкостей поставе, долеподписаныма у Београдъ послати, придодаваюћи къ припослатымъ овако стварма и кратко, но подробно извѣстіе, да бы се знало, одъ куда, и како е предметъ набављѣнъ, коя ће се извѣстія, као и име онога, кои е стваръ припослао, у нарочитѣй за ту потребу сачинѣный протоколъ ставити. Могу се пакъ оваковы предмети лако спремити у сасуду са шпиртомъ, или препеченомъ ракіомъ.

Будући у Београдскомъ военномъ шпиталю доста мѣста има, и ништа на путу нестои, да се за установљѣніе народногъ Музеума таково и распространи, зато бы могли ревнительѣ предмете изъ естествене такоѣрѣ исторіе, као што су редко налазеће се животинѣ, или пакъ частице одъ редки, или већъ никако више несуществуюћи животиня истыма долеподписаныма припослати, твердо увѣрени, да ће се све ово, не само са усрдномъ благодарношчу примати, него и као народна светиня хранити и сачувати.

У Београду, на Петров-Данъ 1844.

Военный Штаб-Докторъ,

Е. Линденмайеръ.

Военный Штаб-Хирургъ,

Ф. Биргъ.